

csak történelmi, hanem egyúttal kereskedelmi szakértelemmel hogyan lehet egy XVII. századbéli kereskedő alapvonásait megrajzolni, sőt valamennyire színezni is. Szorgalmától és lelkesedésétől, egyúttal azonban ítéletének erősödésétől ezen a téren még sokat remélhetünk.

Márki Sándor.

Szilágy vármegye monographiája.

Szilágyvármegye törvényhatósági bizottságának megbízásából írta *Dr. Petri Mór.* — Kiadja Szilágy vármegye közönsége. 1902. III. kötet. 8° 751 l. IV. kötet. 8° 858 l.

Szilágyvármegye monographiájának dr. Petri Mórtól írott III. és IV. kötete a megye területén levő községek történetét adja elő betűrendben. Körülbelül 375 községről van szó a két vaskos kötetben, a melyekre vonatkozó anyag összegyűjtése kétségkívül csak szorgalmas munka gyümölcse lehet, melynek a specialis helyi érdeken kívül annyiban általános magyar történelmi jelentősége is van, a mennyiben a részletek adják meg az alapot általános történelmi tények, törvények, elméletek megállapítására. Így pl. a helységnevekből következtetni lehet a helység keletkezésének körülményeire, vagy esetleg a valamikor ott lakott népfajra stb., mint azt többek között, Thury József is tette az avar-székely kapcsolat kimutatásánál. Épen azért kívánatos, hogy egy megye monographusa kritikával dolgozzék; ne fogadjon el népetimológiákat történelmi adatok gyanánt és óvatosan járjon el akkor is, midőn a pusztán csak az oklevelekben fenmaradt helységneveket magyarázza.

Petri Mórnak nagy szorgalommal és tudással összeállított műve e tekintetben tudományos színvonalon áll ugyan, de néhány megjegyzésünket még sem hallgathatjuk el, épen a fentebb mondottakból kifolyólag. Így pl. *Tasnád-Szarvad* történetének elmondásánál a község nevére vonatkozólag a következő magyarázatot adja, jobbra Kandra Kabosra támaszkodva: A Várad Regestrumban említett Sorloud = Scerhet, Zerbeth = Szerhet. Szerhet pedig, Pesty Frigyes szerint, „hajdan falu Zarándmegyében és zarándi várföld... Gyula határában“, — s ebből Petri azt a következtetést hozza le, hogy „bizonyynal Tasnád-Szarvad lappang alatta.“ (IV. k. 408. l.). Pedig Petri néhány sorral alább már említi IV. László 1279-ben kelt okiratát, melyben előfordul a külsőszolnoki Zaward, mely alakban könnyű felismerni Szarvadot. Kandra magyarázatát kritikával kellett volna megvizsgálnia, annál is inkább, mert a Várad Regestrum és IV. László említett okirata közt alig volt félszázadnyi idő; miből lehetne tehát megértenünk a névnek alaki különbségét ily rövid időköz mellett! — Különös, sőt furesa névmagyarázat a *Vaskapu* nevű helységé is, midőn azt írja: „Itt, Magyarország és Erdély

határszélén, vaskapu állt.“ (IV. k. 768. l.). Tehát zár és kulcs választotta el egymástól Magyarországot és Erdélyt!

Szerény véleményünk szerint még egy ilyen részletekbe menő monographiában nincs helye annak, hogy egyik-másik helység leírásánál felsorolja annak jelenlegi utczáit, mint pl. Brédnél (III. 177.), Csizérnél (III. 239.) stb., — részint, mert az utcanevek folytonosan változnak, s másrészt, mert különösebb fontosságuk amúgy sincs, legalább is túlnyomó részüket illetőleg. Azt is szerettük volna, ha a községek és földesuraik kölcsönös viszonyát, mert általában véve ennek a viszonynak elmondása a helységek története, helylyel-közzel, jobban kidomborította volna; sokszor csak száraz, kronológiai felsorolását kapjuk a földesurak neveinek, vagy pedig rövid regestáit zálog, donationalis leveleiknek, a mennyiben azok a községgel valami vonatkozásban vannak. Így azután a vaskos kötetek unalmasakká válnak. Az sem ártott volna, ha a földesurak gyakori változásánál az okra is kiterjeszkedett volna; ez által esetleg néhány gazdaság- és jogtörténeti adalékot nyújtott volna; mint pl. *Csaholy* községnél, hol megemlíthette volna, hogy Csaholy és Csaholy Gáspár néhány más birtoka I. Ferdinánd adománya útján jutott Báthori András birtokába, azért, mert Csaholy Gáspár a sodomitaság miatt „in crimen infidelitatis“ esett.

A felsorolt néhány megjegyzésünkkel korántsem akarjuk a nagy munka értékét kisebbiteni, mely mindenesetre nagyobb lenne, ha szerző ítéleteiben önállóbb, s mások tekintélyéhez annyira ragaszkodó nem lett volna. Azonban így is elismerés illeti a szerzőt hatalmas monographiája újabb két kötetéért, melyet még kettő fog követni és befejezni a vm. családok történetéről.

Dr. Lukinich Imre.

Farkas Imre újabb versei.

Farkas Imre „Volt egyszer egy leány“ cz. újabb verskötetét rokonszenvvel fogadta a sajtó és a közönség is.

A történet maga nem új: az elvesztett kedves mindig szívfájdalmat okoz. A magára maradt szerelem pedig a legtöbbször ékes rímekben mondja el fájdalmát. Azután idővel s az önbizalom erősödésével tán begyógyúl a seb is. Az emlék persze megmarad és él: fájó öröm az. Öröm, mert ideig-óráig a lány szerelmet mutatott; fájdalom, mert vége lett. A keret tehát eléggé ismeretes: hűtlen leány, csalódott ifjú poéta.

Hogy ezt az ismeretes háttért szívnek-észnek tetszően valaki újra berajzolja, ahhoz valami megkapó szín, *eredetiség* kell. Ezt az eredetiséget, ezt az új színt nélkülözi a Farkas kötet. Nélkülözi pedig azért, mert az érzés, melyből dalai fakadtak, nem mély. Fáj-